

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการผลิตข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ในเขตที่ราบเชิงเขาจังหวัดพิษณุโลกมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ

1.1.1 ลักษณะส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเขตที่ราบเชิงเขาจังหวัดพิษณุโลก

1.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในเขตที่ราบเชิงเขาจังหวัดพิษณุโลก

1.1.3 เจตคติเกี่ยวกับระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ในเขตที่ราบเชิงเขาจังหวัดพิษณุโลก

1.1.4 การปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ในเขตที่ราบเชิงเขาจังหวัดพิษณุโลก

1.1.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมแก่สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในเขตที่ราบเชิงเขาจังหวัดพิษณุโลก

1.2 วิธีการดำเนินการ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน อำเภอนครไทยและอำเภอลำตรัง จ.พิษณุโลก จำนวน 11 ศูนย์ โดยมีศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม จำนวน 2 ศูนย์ สมาชิก จำนวน 170 คน และศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป จำนวน 9 ศูนย์ มีสมาชิก จำนวน 614 คน การกำหนดขนาดของการสุ่มตัวอย่าง พิจารณาจากกลุ่มสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่มีจำนวนน้อยกว่าเป็นหลัก คือ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม แล้วใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป จำนวนเท่ากับกลุ่มแรก คือ จำนวน 120 คน หลังจากนั้น ทำการสุ่มรายชื่อเกษตรกรแต่ละ

กลุ่มด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยเขียนรายชื่อเกษตรกรแต่ละกลุ่มแล้วจับฉลาก

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สถิติพรรณนา ใช้บรรยายลักษณะของข้อมูล เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และ t- test

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ลักษณะส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

ชุมชน

1) *ลักษณะส่วนบุคคล สภาพทางสังคม* พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.38 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มากกว่าระดับอื่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.09 คน ทุกคนเป็นกลุ่มเกษตรกร รองลงคือกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากผู้นำชุมชน สำหรับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป มีสภาพทางด้านลักษณะส่วนบุคคล สังคม ใกล้เคียงกับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม คือ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.93 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มากกว่าระดับอื่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.65 คน ทุกคน เป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร รองลงคือกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากผู้นำชุมชนเป็นส่วนใหญ่

2) *สภาพทางด้านเศรษฐกิจ* พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ปี 2556 มีพื้นที่ทำนาทั้งหมดเฉลี่ย 11.23 ไร่ มีพื้นที่ทำนาเป็นของตนเองทั้งหมด เฉลี่ย 9.82 ไร่ มีพื้นที่ทำนาแบบเช่าทั้งหมด เฉลี่ย 11.06 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ทั้งหมดเฉลี่ย 8.43 ไร่ มีแรงงานที่ใช้ทำนาทั้งหมด เฉลี่ย 26.27 คน การประกอบอาชีพของครัวเรือน มีอาชีพทำนามากกว่าอาชีพอื่น รองลงมาคือทำไร่ มากกว่าอาชีพอื่นๆ รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือนในปี 2556 เฉลี่ย 94,419.17 บาท มีรายได้จากการขายข้าว เฉลี่ย 58,271.67 บาท มีรายได้นอกภาคการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 67,651.72 บาท จากเงินเดือน/ค่าตอบแทน เฉลี่ย 71,074.07 บาท จากการรับจ้างเฉลี่ย 38,080.79 บาท และรายได้อื่นๆ เฉลี่ย 34,142.86 บาท โดยมีรายได้รวมทั้งปี เฉลี่ย 159,815.83 บาท

สำหรับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป มีพื้นที่ทำนาทั้งหมดเฉลี่ย 12.63 ไร่ มีพื้นที่ทำนาเป็นของตนเองทั้งหมด เฉลี่ย 8.77 ไร่ มีพื้นที่ทำนาแบบเช่าทั้งหมดเฉลี่ย 11.04 ไร่ ไม่มีพื้นที่ปลูกข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีแรงงานที่ใช้ทำนาทั้งหมดเฉลี่ย 12.95 คน การประกอบอาชีพของครัวเรือน มีอาชีพทำนา รองลงมาคือทำไร่ มากกว่าอาชีพอื่นๆ อาชีพนอกภาคการเกษตร รับจ้างมากกว่าอาชีพอื่นๆ รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือนในปี 2556 เฉลี่ย 117,894.67 บาท มีรายได้จากการขายข้าวเฉลี่ย 46,267.17 บาท มีรายได้นอกภาคการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 61,684.40 บาท จากเงินเดือน/ค่าตอบแทน เฉลี่ย 49,185.71 บาท จากการรับจ้างเฉลี่ย 49,570.42 บาท และรายได้อื่นๆ เฉลี่ย 61,076.96 บาท โดยมีรายได้รวมทั้งปี เฉลี่ย 173,924.67 บาท

สำหรับต้นทุนการผลิตข้าวต่อไร่ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีต้นทุนการผลิตต่อไร่ เฉลี่ย 1,808.56 บาท ส่วนต้นทุนการผลิตข้าวต่อไร่ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป มีต้นทุนการผลิตต่อไร่ เฉลี่ย 2,127.43 บาท

สำหรับการเก็บผลผลิตข้าวไว้เพื่อบริโภคเองในครัวเรือนพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนทั้ง 2 กลุ่มมีการเก็บผลผลิตไว้เพื่อบริโภคเองทุกคน

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่อง จำนวนแรงงานในการทำนา จำนวนแรงงานในครอบครัว จำนวนแรงงานจ้าง รายได้จากการปลูกข้าว และรายได้จากการปลูกพืชอื่น โดยสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมใช้จำนวนแรงงานและมีรายได้ดังกล่าวสูงกว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนทั่วไป ส่วนค่าใช้จ่ายในการผลิตข้าวนั้น สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนทั่วไป เกือบทุกรายการรวมทั้งค่าใช้จ่ายรวมด้วย ยกเว้นค่าใช้จ่ายในเรื่อง ค่าจ้างแรงงานและค่าสีนวด

1.3.2 ความรู้ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ ดังนี้ แหล่งน้ำที่ใช้ปลูกข้าว เลือกใช้แหล่งน้ำที่ไม่ไหลผ่านชุมชนหรือเขตโรงงานอุตสาหกรรม ความรู้เกี่ยวกับลักษณะพื้นที่ปลูกข้าวเลือกพื้นที่ไม่เคยมีการระบาดของศัตรูพืช ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวให้ได้ตรงตามพันธุ์ เลือกจัดหาพันธุ์จากแหล่งพันธุ์ที่เชื่อถือได้ ความรู้ในการเลือกใช้สารเคมีเลือกใช้สารเคมีชนิดที่ตรงกับศัตรูพืช ความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว เลือกควรเก็บเกี่ยวข้าว 25-35 วัน หลังข้าวออกดอก ความรู้เกี่ยวกับ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว เลือกต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่อาจทำให้ผลผลิตสูญเสียคุณภาพ ความรู้เกี่ยวกับควรทำอย่างไรให้ผลผลิตปลอดภัย

จากศัตรูพืช เลือก สำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชและป้องกันกำจัดตามคำแนะนำ ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล เลือก มีการบันทึกแหล่งที่มาทุกขั้นตอน

สำหรับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป มีความรู้ความเข้าใจ เหมือนกับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม แต่แตกต่างกันใน ความรู้ เกี่ยวกับการเลือกใช้สารเคมี และความรู้เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล โดยสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิต ข้าวแบบทั่วไปจะมีความรู้น้อยกว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

เมื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามเกษตรดีที่เหมาะสมของ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่อง การเลือกใช้ สารเคมีและการบันทึกข้อมูล โดยสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมี ความรู้สูงกว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนทั่วไปในเรื่องดังกล่าว

1.3.3 เจตคติของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิต ข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม เห็นด้วยมากที่สุด 5 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ การเข้ามาทำระบบ เกษตรดีที่เหมาะสมทำให้สามารถใช้วัตถุดิบทางการเกษตรได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย การ ซื้อข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสามารถมั่นใจได้ว่าได้ข้าวตรงตามสายพันธุ์ ช่วยลด ต้นทุนการผลิต ข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมีคุณภาพดีและสามารถจำหน่ายได้ใน ราคาสูงกว่าข้าวทั่วไป และการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมให้ความปลอดภัยต่อผู้ผลิต และผู้บริโภค และมีเจตคติที่เห็นด้วยมาก 5 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ ระบบเกษตรดีที่เหมาะสม สำหรับข้าวช่วยแก้ไขปัญหาราสนะเคมิตกค้างในข้าวได้ ทำให้สุขภาพดีไม่เจ็บป่วยง่าย ช่วยอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตข้าวอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ ยิ่งขึ้น และระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวมีขั้นตอนที่สามารถปฏิบัติได้ง่าย

ส่วนสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป มีเจตคติเห็นด้วยมากที่สุด 5 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ การซื้อข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสามารถมั่นใจได้ว่าได้ข้าว ตรงตามสายพันธุ์ ช่วยให้ผู้ผลิตลดต้นทุนการผลิต ช่วยแก้ไขปัญหาราสนะเคมิตกค้างในข้าวได้ ให้ความปลอดภัยต่อตัวผู้ผลิตและผู้บริโภค ทำให้ผู้ผลิตสุขภาพดีไม่เจ็บป่วยง่าย และมีเจตคติที่เห็น ด้วยมาก 5 ประเด็น เรียงลำดับ ดังนี้ ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ช่วยให้ ผู้ผลิตมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตข้าวอย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ผลิต สามารถใช้วัตถุดิบทางการเกษตรได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย ระบบเกษตรดีที่เหมาะสม สำหรับการผลิตข้าวมีขั้นตอนที่สามารถปฏิบัติได้ง่าย และข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีคุณภาพดีและสามารถจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าข้าวทั่วไป

เมื่อเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่อง ระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าวมีขั้นตอนที่สามารถปฏิบัติได้ง่าย สามารถใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย และข้าวมีคุณภาพดีและจำหน่ายได้ราคาสูง โดยสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมีค่าเฉลี่ยของเจตคติสูงกว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนทั่วไปในเรื่องดังกล่าว

1.3.4 การปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าว

ชุมชน สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม โดยภาพรวมที่ปฏิบัติตามคำแนะนำในการปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าว มีการปฏิบัติ ดังนี้ น้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อน ปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดสารตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต การเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้ควบคุมโรค แมลง และศัตรูพืชในการผลิตข้าว มีการบันทึกการผลิตข้าวทุกขั้นตอน รวมทั้งการใช้ปัจจัยการผลิต ตรวจสอบคุณสมบัติของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมี เป็นต้น อ่านฉลากคำแนะนำทุกครั้งก่อนใช้สารเคมี ใช้สารเคมีตามความจำเป็น ชนิดและอัตราตามฉลากและไม่ใช่สารเคมีที่ต้องห้ามใช้ตาม พรบ. วัตถุอันตราย เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง เก็บรวบรวมข้าวเปลือกไว้ในสถานที่ที่ถูกสุขลักษณะสะอาดและมีการถ่ายเทอากาศดีและมีการปฏิบัติบางครั้ง ดังนี้ สรรวจข้าวปน ระยะแตกกอ ออกดอก และโน้มรวง หากพบต้องกำจัดทิ้ง จัดข้อมูลประจำแปลง เช่น การใช้พันธุ์ข้าว สารเคมี ทำความสะอาดเครื่องนวดหรือลานดีข้าวก่อนนวด ทำความสะอาดรถขนส่ง/วัสดุขนก่อนและหลังการขนส่ง ลดความชื้นข้าวภายใน 24 ชั่วโมง หากไม่ได้จำหน่ายเป็นข้าวเปลือกสด

สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป เลือกปฏิบัติประจำ ดังนี้ น้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อน ปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดสารตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต ควบคุมโรค แมลง และศัตรูพืชในการผลิตข้าว ตรวจสอบคุณสมบัติของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมี เป็นต้น อ่านฉลากคำแนะนำทุกครั้งก่อนใช้สารเคมีใช้สารเคมีตามความจำเป็น ชนิดและอัตราตามฉลากและไม่ใช่สารเคมีที่ต้องห้ามใช้ตาม พรบ. วัตถุอันตราย เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึงพบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ทำความสะอาดเครื่องนวดหรือลานดีข้าวก่อนนวดและจะเลือกปฏิบัติบางครั้ง ในการเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้ รวมทั้งการใช้ปัจจัย การผลิตสรรวจข้าวปน ระยะแตกกอ ออกดอก และโน้มรวง หากพบต้องกำจัดทิ้งเก็บรวบรวมข้าวเปลือกไว้ในสถานที่ที่ถูกสุขลักษณะสะอาดและมี

การถ่ายเทอากาศดี ทำความสะอาดเครื่องนวดหรือลานตีข้าวก่อนนวดทำความสะอาดรถขนส่ง/วัสดุขนก่อนและหลังการขนส่งลดความชื้นข้าวภายใน 24 ชั่วโมง หากไม่ได้จำหน่ายเป็นข้าวเปลือกสด และมีอยู่ 1 ประเด็น ที่เลือกปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ประเด็นการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

1.3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมแก่สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

1) ปัญหาของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมีปัญหาในระดับมากเพียง 1 ประเด็น คือ ขาดลานตาก

สำหรับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป มีปัญหาในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่องเมล็ดพันธุ์ โดยสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมีปัญหาน้อยกว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนทั่วไปในเรื่องดังกล่าว

2) ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีข้อเสนอแนะโดยเรียงตามระดับความต้องการแนวทางการส่งเสริมมากที่สุดทุกประเด็น ดังนี้ รัฐควรประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของการบริโภคข้าวคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม รองลงมาคือการมีการอบรมทบทวนความรู้เรื่องการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการบูรณาการของหน่วยงานของรัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและ อบต. ในการจัดหางบประมาณสนับสนุนการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคข้าวรู้จักแหล่งผลิตและสถานที่ที่จำหน่าย ข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ควรอบรมให้เกษตรกรสามารถเป็นผู้ตรวจรับรองข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมเบื้องต้นด้วยตัวเองได้ หน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมให้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมเพื่อนำมาปลูกต่อเป็นข้าวสำหรับการบริโภค ควรมีการอบรมการผลิตสารอินทรีย์เพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีและควรมีการให้ความรู้ด้านการใช้สารเคมีที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

สำหรับ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป มีข้อเสนอแนะความต้องการการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น เหมือนกับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

เมื่อเปรียบเทียบข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกประเด็น

2. อภิปรายผล

2.1 ลักษณะส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

ลักษณะส่วนบุคคล สภาพทางสังคม สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมี อายุเฉลี่ย 50.38 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.09 คน เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร รองลงมาคือกลุ่มแม่บ้านและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเหมือนกับกลุ่มสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป สอดคล้องกับธราวิทย์ กำหล้า (2555: 114) ได้ศึกษา การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรใน อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.87 ปี จบระดับประถมศึกษามากกว่าระดับอื่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.94 คน ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้ข่าวสารจากผู้นำท้องถิ่น สำหรับเกษตรกรทั่วไป มีสภาพทางสังคมใกล้เคียงกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

สภาพทางด้านเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม การประกอบอาชีพด้านการเกษตร อาชีพหลักคือ การทำนา รองลงมาคือ อาชีพทำไร่ มีพื้นที่ทำนาทั้งหมดในปี 2556 เฉลี่ย 11.23 ไร่ จำนวนแรงงานในการทำนาแตกต่างจากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 26.27 คน ส่วนสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไปมีแรงงานเฉลี่ย 12.95 คน เนื่องจากการทำนาตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมส่วนใหญ่แล้วจะใช้วิธีปักดำ ซึ่งแตกต่างจากการทำนาแบบทั่วไป ที่จะใช้ทั้งวิธีปักดำและวิธีหว่าน รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือนรวม ในปี 2556 ไม่มีความแตกต่างกัน คือสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีรายได้เฉลี่ย 94,419.17 บาท ส่วนสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไปมีรายได้เฉลี่ย 117,894.67 บาท มีรายได้จากการขายข้าวแตกต่างจากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีรายได้เฉลี่ย 58,271.67 บาท ส่วนสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไปมีรายได้เฉลี่ย 46,267.17 บาท รายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร ไม่มีความแตกต่างกันโดยสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีรายได้ เฉลี่ย 67,651.72 บาท ส่วนสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไปมีรายได้

เฉลี่ย 61,684.40 บาท รายได้รวมทั้งในปี 2556 ไม่มีความแตกต่างกัน คือสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีรายได้รวมเฉลี่ย 159,815.83 บาท ส่วนสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไปมีรายได้เฉลี่ย 173,924.67 บาท

ถึงแม้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมจะมีรายได้เฉลี่ยต่อปีในปี 2556 น้อยกว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป เนื่องจาก สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป มีพื้นที่ทำการเกษตร อาทิ ทำนาและทำไร่ มากกว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม และจะมีรายได้รวมของการทำไร่มาก แต่ถ้าเปรียบเทียบรายได้จากการขายข้าว พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าว ตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมีรายได้เฉลี่ยมากกว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป

สำหรับต้นทุนการผลิตข้าวต่อไร่ ปี 2556 สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีต้นทุนการผลิตต่อไร่ เฉลี่ย 1,808.56 บาท น้อยกว่าต้นทุนการผลิตข้าวต่อไร่ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป ที่มีต้นทุนการผลิตต่อไร่ เฉลี่ย 2,127.43 บาท เนื่องจากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม นำความรู้เรื่องการใช้เมล็ดพันธุ์ การใช้ปุ๋ย และการใช้สารเคมี มาปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ มีอุปกรณ์ในการทำการเกษตร เช่น รถไถนา รถที่ใช้ขนย้ายผลผลิต แรงงานส่วนมากเป็นการลงแขกช่วยกัน

การเก็บผลผลิตข้าวไว้เพื่อบริโภคเองในครัวเรือน พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนทุกราย ทั้ง 2 กลุ่ม มีการเก็บผลผลิตไว้เพื่อบริโภค เพราะสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนและเกษตรกรที่ทำนาในเขตที่ราบเชิงเขาในอำเภอนครไทยและอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่ ทำนาไว้เพื่อบริโภคส่วนผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคจึงจำหน่าย

2.2 ความรู้ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมีความรู้หรือตอบถูกมากกว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป โดยเฉพาะประเด็น ความรู้ในการเลือกใช้สารเคมีและความรู้เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งต่อการรับรองมาตรฐาน GAP ดังนั้นในการที่จะส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ยังไม่ได้ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ควรที่จะเน้นการให้ความรู้ในเรื่อง การใช้สารเคมีให้ถูกต้องและความรู้ในเรื่องการบันทึกข้อมูลเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับ บุญเรียง พลายแก้ว (2551: 97) ได้ศึกษา การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบจัดการคุณภาพเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร จังหวัดมุกดาหาร กล่าวว่า สำหรับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพเกษตรดีที่เหมาะสม พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวนคนที่มีความรู้หรือตอบถูกมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วม

โครงการ โดยเฉพาะในประเด็น การตัดสินใจเลือกใช้สารเคมี ความรู้ที่ทำให้ผลผลิตปราศจากศัตรูพืช และความรู้ในเรื่องการบันทึกข้อมูล

เมื่อดูในเรื่องของความรู้แล้วสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนทั้ง 2 กลุ่ม มีความรู้ที่ต่างกันเพียง 2 ประเด็น เนื่องจากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าในการส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในเขตอำเภอนครไทยและอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เข้าสู่กระบวนการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมน่าจะใช้ การรับรองมาตรฐานแหล่งผลิต GAP แบบกลุ่ม เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐานและได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP มากขึ้นและเร็วขึ้น

2.3 เจตคติของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม
พบว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมีเจตคติในระดับเห็นด้วยมากในทุกประเด็น การเข้ามาทำระบบเกษตรดีที่เหมาะสมทำให้ท่านสามารถใช้วัตถุดิบทางการเกษตรได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย การซื้อข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสามารถมั่นใจได้ว่าได้ข้าวตรงตามสายพันธุ์ การผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมจะช่วยให้ท่านลดต้นทุนการผลิต ข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมีคุณภาพดีและสามารถจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าข้าวทั่วไป และการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมให้ความปลอดภัยต่อตัวท่านและผู้บริโภค สำหรับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไปก็พบว่ามีความใกล้เคียงกับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมดังนั้นสมควรที่จะสนับสนุนการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมให้กับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนให้ทั่วถึงซึ่งสอดคล้องกับ ดารัตน์ วงศ์อุทธา (2551: 80) ได้ศึกษาการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในตำบลกุดเชียงหมี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร กล่าวว่าระดับเจตคติและแรงจูงใจ ในเรื่องทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นตอนการผลิตไม่ยุ่งยาก สามารถทำร่วมกับกิจกรรมอื่นได้ ต้นทุนไม่สูงมีความคิดเห็นด้านเจตคติและแรงจูงใจมาก เจตคติและแรงจูงใจการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและเกษตรกรทั่วไปมีความใกล้เคียงกัน

2.4 การปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมและสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไปมีการปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมที่แตกต่างกันเพียง 1 ข้อ คือ การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งในประเด็นดังกล่าวที่สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนบางส่วนไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติเป็นบางครั้ง ควรตรวจสอบทบทวนว่าทำไมสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนจึงไม่ปฏิบัติเพื่อนำมาปรับปรุงเพื่อให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนสามารถปฏิบัติได้ เช่น ในเรื่องของการบันทึกข้อมูล สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจจึงไม่ได้ปฏิบัติ หรือการบันทึกข้อมูลมี

รายละเอียดที่มาก ยากเกินไปสำหรับสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนตรงกับสภาพข้อเท็จจริง นำไปปรับปรุงการปฏิบัติของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และในประเด็นที่สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีการปฏิบัติเป็นบางครั้งควรมีการติดตามและส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีการปฏิบัติเป็นประจำ

2.5 ปัญหาของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม มีปัญหาในระดับมาก คือ ขาดที่ดินทำกิน เนื่องจากต้นทุนในการสร้างที่ดินทำกินมีราคาแพงและไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป มีปัญหาในระดับมาก คือ ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล สอดคล้องกับบุญเรือง พลอยแก้ว (2551: 93) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า เกษตรกรทั่วไป มีปัญหาในระดับมาก เรื่องไม่มีเวลาบันทึกข้อมูล ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึก และเมล็ดพันธุ์มีราคาแพง

สำหรับปัญหาในเรื่องแหล่งน้ำสอดคล้องกับพื้นที่ทำนาของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ทั้ง 2 กลุ่ม เป็นที่ราบและลุ่มๆ ดอนๆ และส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนในการทำนา ส่วนปัญหาข้ออื่นๆ ต้องปรับปรุง หาวิธีการให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีความรู้ สามารถปฏิบัติได้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริง ในประเด็นที่เป็นปัญหา

2.6 ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

พบว่า สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม และสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนที่ผลิตข้าวแบบทั่วไป มีข้อเสนอแนะความต้องการแนวทางในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ว่า รัฐควรประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของการบริโภคข้าวคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม รองลงมาคือควรมีการอบรมทบทวนความรู้เรื่องการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการบูรณาการของหน่วยงานของรัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและ อบต. ในการจัดหางบประมาณสนับสนุนการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคข้าวรู้จักแหล่งผลิตและสถานที่ที่จำหน่าย ข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ควรอบรมให้เกษตรกรสามารถเป็นผู้ตรวจรับรองข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมเบื้องต้นด้วยตัวเองได้ หน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมให้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมเพื่อนำมาปลูกต่อเป็นข้าวสำหรับการบริโภค ควรมีการอบรมการผลิตสารอินทรีย์เพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีและควรมีการให้ความรู้ด้านการใช้สารเคมีที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ควรสนับสนุนให้ศูนย์ข้าวชุมชนเข้าสู่การผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม โดยเริ่มจากให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในระบบ กระบวนการ ขั้นตอน ข้อกำหนด วิธีปฏิบัติตามเกณฑ์กำหนดของระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอย่างถูกต้อง

3.1.2 ควรส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนของอำเภอนครไทยและอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เข้าสู่ การรับรองมาตรฐานแหล่งผลิต GAP ข้าว แบบกลุ่ม

3.1.3 ควรนำประเด็นด้านความรู้ การปฏิบัติ ที่สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนยังขาดและไม่สามารถปฏิบัติได้ รวมถึงปัญหาของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ตรวจสอบทบทวน ถึงข้อเท็จจริง เช่น สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีปัญหาเรื่องการบันทึกข้อมูล ไม่มีเวลาในการบันทึกข้อมูล ว่าการบันทึกข้อมูลมีจำนวนมากจนต้องใช้เวลามาก หรือการบันทึกมีความยุ่งยากจนทำให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนไม่เข้าใจ จึงทำให้เห็นว่าใช้เวลามากจึงไม่มีเวลา ซึ่งจะได้เข้าใจถึงข้อเท็จจริง และสามารถปรับปรุงได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น

3.1.4 ควรนำประเด็นข้อเสนอแนะของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนขึ้นพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ในการปรับปรุงแก้ไข

3.1.5 ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ให้เกษตรกรได้ทราบอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการใช้สื่อที่เกษตรกรให้ความสำคัญและได้รับบ่อย เช่น ผู้นำท้องถิ่น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและวิทยุโทรทัศน์

3.1.6 ควรนำปัญหา/อุปสรรค เข้าสู่แผนพัฒนาการเกษตรในระดับจังหวัด/อำเภอ/ตำบล เพื่อร่วมบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะในระดับตำบล เนื่องจากบางอย่าง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะสามารถแก้ไขและช่วยเหลือได้ เช่น การขาดลานตาก การสร้างแหล่งน้ำ

3.1.7 ควรมีการกำหนดราคาของข้าวที่ผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมให้สูงกว่าข้าวที่ผลิตแบบทั่วไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการผลิตข้าวตามเกษตรดีที่เหมาะสมของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนใน อำเภอนครไทยและอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในอำเภออื่นๆ ของจังหวัดพิษณุโลก ที่มีการปลูกข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนส่งเสริมการเกษตรต่อไป

3.2.2 ศึกษาวิจัยการใช้เทคโนโลยีการผลิตข้าวตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม เพื่อ
วางแนวทางในการส่งเสริมการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐาน

3.2.3 ศึกษาข้อกำหนดเกณฑ์ปฏิบัติในระดับพื้นที่โดยให้สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมี
ส่วนร่วม

